

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/57/2023
Identifikačné číslo spisu:	4619200615
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:4619200615.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P.Y. Š., narodeného XX. P. XXXX, P. A., A., zastúpeného advokátom Mgr. Michalom Ferčákom, Topoľčany, Bernoláková 1652/29, proti žalovaným 1/ L. F., narodenej XX. P. XXXX, O. XX, O., zástúpenej Dudzík & Gerová Advokátske združenie, JUDr. Jozef Dudzík, JUDr. Kristína Gerová, Topoľčany, Škultétyho 1597/7, 2/ Ľ. P., narodenej XX. T. XXXX, Q.-E., O. XXX/XX, 3/ L. O., narodenej XX. X. XXXX, Č. XX, Č., 4/ P. W., narodenej X. U. XXXX, O. XX, O., 5/ Y. P., narodenému X. Y. XXXX, O. XX, O., 6/ F. P., narodenému XX. U. XXXX, M. XXX, M., 7/ Ľ. P., narodenému XX. E. XXXX, M. XXX, M., 8/ B. M., narodenej X. E. XXXX, A. Ľ. XXX, A. Ľ., o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 8C/11/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 8. septembra 2022. č. k. 8Co/19/2022 - 398, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 8Co/19/2022 - 398 zo dňa 8. septembra 2022 v potvrdzujúcom výroku z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ď a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Podanou žalobou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti alografného závetu spísaného porúčiteľom U. A. (ďalej len „porúčiteľ“) dňa 02. 02. 2009 v advokátskej kancelárii JUDr. Jany Trstánovej za prítomnosti dvoch svedkýň, ktoré uvedený závet vlastnoručne podpísali.

2. Okresný súd Topoľčany (ďalej aj súd prvej inštancie) žalobu v spojení s dopĺňajúcim rozsudkom zamietol. Žalovanej 1 priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Žalovaným 2 až 8 nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi nepriznal.

3. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“) napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch I., II. a IV. potvrdil. Vo výroku III. napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobca je povinný zaplatiť znaleckú odmenu v sume 1 015,34 eur na účet súdu prvej inštancie uvedený vo výzve na zaplatenie súdu prvej inštancie. Žalovanej 1 priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Žalovaným v rade 2 až 8 nárok

na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi nepriznal.

4. Odvolací súd prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania pričom mal za to, že rozsudok súdu prvej inštancie bolo potom v napadnutých výrokoch I. a II. a IV. potvrdiť podľa § 387 ods. 1 CSP. Čo sa týka výroku III., tento odvolací súd zmenil v zmysle § 388 CSP.

5. Odvolací súd uviedol, že v danej veci bolo predmetom konania určenie neplatnosti právneho úkonu - závetu poručiť U. A. spísaného dňa 02. 02. 2009 v advokátskej kancelárii JUDr. Jany Trst'anova, na podanie ktorej žaloby boli odkázaní dedičia v dedičskom konaní, keď žalobca dôvody neplatnosti uvedeného právneho úkonu poručiť videl v tom, že tento právny úkon nezodpovedá vôli poručiť, že nie je ním podpísaný, že je daná nejasnosť dňa spísania a podpísania závetu, že je daná nejasnosť vyhlásenia poručiť pred svedkami o tom, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu (v zmysle § 476b OZ) a že predložený závet je neurčitý a nezrozumiteľný v jeho podstatnej obsahovej náležitosti, a to vo vymedzení majetku poručiť - či ním má byť majetok patriaci poručiťovi ku dňu smrti, alebo ku dňu spísania závetu. Po vyhotovení znaleckého posudku v priebehu sporu žalobca od tvrdenia, že poručiť závet vlastnoručne nepodpísal ustúpil, žalovaná v 1. rade závet považovala za zákonný, žalovaní v 2. - 8. rade v podstate s podanou žalobou súhlasili. Súd prvej inštancie podanú žalobu zamietol, keď poukázal na potvrdenie pravosti podpisu poručiť vypracovaným znaleckým posudkom znalkyne z odboru písomníctva - ručné písmo, keď považoval závet čo do vymedzenia majetku za jednoznačný v tom, že rozsahom a predmetom závetu je hnutel'ný a nehnuteľný majetok, ktorý poručiť vlastnil ku dňu svojej smrti, keďže v závete rozsah majetku inou formou vymedzený nebol, a že vyslovenie vôle poručiť pred svedkami o tom, že závet obsahuje jeho vôľu učinil poručiť formou svojho podpisu na predmetnom závete, keď o tomto podali aj svoje svedectvo označené osoby svedkyň. V podanom odvolaní žalobca uviedol tri odvolacie dôvody a to, že poručiť pred dvomi svedkami súčasne prítomnými výslovne neprejavil, že listina (závetu) obsahuje jeho poslednú vôľu, že súd prvej inštancie sa k jeho námietkam o neurčitosti spornej listiny (ohľadom jednoznačného vymedzenia majetku) náležite nevysporiadal a že jeho námietkou týkajúcou sa neurčitosti vymedzenia dňa, mesiaca a roku podpísania závetu sa nezaoberal vôbec.

6. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu procesných návrhov strán sporu, pričom okrem výroku III. na základe neho dospel k správnym skutkovým i právnym záverom a vo veci i správne rozhodol. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie a na zdôraznenie jeho správnosti s ohľadom na odvolacie dôvody uviedol nasledovné:

7. Čo sa týka argumentácie k nenaplneniu zákonných podmienok ust. § 476b OZ a teda k tomu, že poručiť pred dvomi svedkami súčasne prítomnými výslovne neprejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu (keďže podľa žalobcu samotné podpísanie závetu poručiťom v prítomnosti dvoch svedkov nepostačuje) odvolací súd poukazuje na to, že aj podľa jeho názoru slovné spojenie v zákone o potrebe „výslovného prejavu“ poručiť (že listina obsahuje jeho poslednú vôľu) pred dvoma súčasne prítomnými svedkami neznamena to, že musí ísť doslovne o výlučne slovné prehlásenie poručiť, zákon hovorí o prejavení vôle a teda je podstatné len to, že slovo výslovne (prejaviť) treba vykladať (aj podľa synonymického slovníka slovenčiny) v kontexte, že sa musí jednať o zreteľné, jasné, zjavné, jednoznačne vyjadrené vôle poručiť, teda že prejav vôle má iba jeden zmysel/význam. Uvedené prejavenie vôle poručiť pred svedkami má pre tieto osoby (svedkov) slúžiť k tomu, aby mohli potvrdiť, že ide o poručiťovu pravú závet, v prípade, ak sa po jeho smrti objavia pochybnosti o tom, či závet naozaj poslednú vôľu poručiť obsahuje. Z uvedeného zákonného ustanovenia teda nevyplýva potreba výlučne slovného prejavu poručiť o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, potrebné je, aby tento prejav nevzbudzoval pred svedkami pochybnosť o tom, že listina závetu poslednú vôľu poručiť obsahuje (svedkyne o tom pochybnosť nemali), keď svedok nemusí ani poznať obsah poslednej vôle poručiť. Zákon nestanovuje potrebu tohto prejavu vôle výlučne v slovnej podobe, uvádza len, že má ísť o výslovný prejav, keď výslovné právne úkony možno urobiť ústne v ľudskej reči alebo tiež písomne, keď v tomto prípade zákon nepredpisuje (nešpecifikuje) žiadnu formu tohto výslovného právneho úkonu poručiť. Pojem výslovne prejaviť preto treba chápať v kontexte (len)

potreby prejavu jednoznačným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu, teda prejav poručiteľa je potvrdením skutočností, že listina svedkom predložená je jeho poslednou vôľou. Podpis listiny je výsledným prejavom poručiteľa a podpis svedkov na listine závetu sa považuje za dostatočný dôkaz, že sa uvedený prejav poručiteľa stal. Uvedený výklad zodpovedá aj výkladu NS SR z rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/93/2009 (=R 33/2014) v odseku 10.

8. Ďalej uviedol, že čo sa týka námietky neurčitosti spornej listiny čo do jednoznačného ne/vymedzenia majetku, ktorý má byť predmetom závetu mal za to, že už z podstaty tohto právneho úkonu pre prípad smrti platí to, že v prípade absencie iného vymedzenia (ustanovenia) je predmetom závetu vždy majetok vlastnený poručiteľom ku dňu jeho smrti a nie ku dňu zriadenia závetu.

9. Čo sa týka námietky neurčitosti vymedzenia dňa, mesiaca a roku podpísania závetu odvolací súd poukázal na to, že závet jednoznačne uvádza, kedy (čas) a kde ho poručiteľ podpísal, keď z formulácie nad podpismi ako aj z výpovedí svedkýň vyplýva, že bol podpísaný poručiteľom i svedkyňami v jeden deň. Treba tiež prihliadnuť na celkový kontext jeho spísania - vyhotovenia v advokátskej kancelárii JUDr. Trst'anova konajúcej pri vyhotovení v prospech poručiteľa, na jednoduchosť textu závetu a na jednoduchosť naloženia s majetkom (všetok žalovanej v 1. rade), ako aj na to, že totožnosť poručiteľa overila advokátka (správnosť pre pravosť podpisu spochybniť nemožno), ktorá aj v prítomnosti poručiteľa a svedkov slovné uviedla predmet podpísaného (písomného) právneho úkonu; rovnako nemožno neprihliadnuť k tomu, že obe svedkyne závetu si na konkrétny - predmetný závet poručiteľa nepamätali, teda nemohli vierohodne ani poprieť (vyvrátiť) skutočnosti písomne zaznamenané v závete.

10. Proti predmetnému rozsudku podal dovolanie žalobca. Žalobca podal dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

10.1. S poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobca považuje za podstatnú otázku zmysle dovolania výklad § 476b Občianskeho zákonníka. Konajúce súdy dané zákonné ustanovenia vykladali tak, že už samotným podpísaním závetu v prítomnosti oboch svedkýň poručiteľ jednoznačne prejavuje vôľu, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu. Správny výklad a aplikácia § 476b OZ by podľa názoru žalobcu mali viesť odvolací súd k záveru, že len samotné podpísanie závetu poručiteľa v prítomnosti dvoch svedkov nepostačuje na splnenie zákonnej podmienky, aby poručiteľ pred svedkami výslovne prejavil, že tento závet obsahuje jeho poslednú vôľu. V prípade alografného závetu nie je úlohou svedkov primárne potvrdiť to, že závet vlastnoručne podpísal poručiteľ. Úlohou svedkov je potvrdiť predovšetkým skutočnosť, že poručiteľ v ich prítomnosti výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, čo v tejto veci splnené nebolo. Samotný podpis na listine nie je bez ďalšieho dôkazom o tom, že poručiteľ pozná jej obsah, a že táto listina skutočne obsahuje jeho poslednú vôľu. Len samotný podpis listiny preto nemožno bez ďalšieho označiť za výslovný prejav, ktorým poručiteľ potvrdzuje, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Správny výklad § 476b OZ, by podľa názoru žalobcu zároveň mali viesť odvolací súd k záveru, že svedkovia musia osobu poručiteľa buď osobne poznať alebo si vierohodným spôsobom overiť jeho totožnosť.

10.2. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie poukazoval na rozhodnutie publikované pod R 33/2014 - uznesenie NS SR 4Cdo/93/2009 však nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax pre účely § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V tomto rozhodnutí sa súd venuje právnej otázke technickej jednoty závetu v prípade, ak pozostáva z viacerých listín, nie výkladu právnej vety „pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejať, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu“. K tejto otázke, ktorá je právne významná práve k prejednávanej veci Najvyšší súd všeobecne konštatoval, že výslovný prejav vôle poručiteľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom. Najvyšší súd dodal, že účelom prísnych zákonných požiadaviek na formálne a obsahové náležitosti závetu je naplnenie poslednej vôle poručiteľa a ochrana dedičov so zreteľom na skutočnosť, že účinky závetu nastávajú v čase, keď sa k nemu poručiteľ už nemôže vyjadriť. Z právnych záverov vyslovených najvyšším súdom potom nepochybne vyplýva prísnosť a značný význam splnenia podmienok vyplývajúcich z § 476b OZ.

10.3. Ďalej uviedol, že Najvyšší súd ČR v rozsudku sp. zn. 21Cdo/2704/2017 vo vzťahu k výkladu § 476b OZ vyslovene uviedol, že vzhľadom k tomu, že závet podľa § 476b OZ poručiteľ nenapísal vlastnou rukou a iba ho vlastnoručne podpísal, takáto listina sama o sebe nie je na rozdiel od

holografného závetu - spoľahlivým dokladom toho, že skutočne obsahuje poslednú vôľu poručiťa. Zákon v prípade alografného závetu požaduje, aby poručiť pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, aby sa svedkovia na závet podpísali. Povolanie svedkov závetu slúži k tomu, aby vierohodným spôsobom osvedčili, že závet obsahuje poslednú vôľu poručiťa. Najvyšší súd síce dodal, že zo znenia § 476 b OZ nevyplýva nutnosť použiť na prejav poslednej vôle určité formuly, musí sa však jednať o prejavenie tejto vôle spôsobom výslovným, nie iba konkludentným a zároveň tento prejav vôle nesmie vzbudzovať pochybnosti o tom, že listina obsahuje poslednú vôľu poručiťa. Najvyšší súd ČR zároveň poukázal na svoju skoršiu rozhodovaciu prax - rozsudok NS ČR sp. zn. 21Cdo/2985/99 uverejnený v časopise súdna judikatúra pod číslom 93., ročník 2000 alebo rozsudok sp. zn. 21Cdo/2346/2011.

10.4. Z pohľadu správnej aplikácie § 476b OZ je významná aj tá skutočnosť, že si svedkyne (čo vyplynulo z výpovede oboch svedkýň) totožnosť poručiťa nijakým spôsobom neoverovali. I keď v prípade alografného závetu nie je úlohou svedkov kontrolovať samotný obsah závetu, toto ustanovenie sa má vykladať v tom zmysle, že musia byť schopní potvrdiť osobu poručiťa a najmä jeho výslovné prehlásenie, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Znamená to, že buď poručiťa osobne poznajú alebo im je preukázaná jeho totožnosť. Z prejavu vôle poručiťa musí svedok zároveň nepochybne vedieť, že poručiť v záвете skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu (obdobne rozsudok NS ČR 21Cdo/1706/2018). Svedkyne PaedDr. Y. S. a H. Š. poručiťa osobne nepoznali, ani si okrem jeho predstavenia žiadnym spôsobom neoverovali jeho totožnosť. Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že PaedDr. Y. S. a H. Š. neboli svedkami toho, že by U. A. pred nimi akýmkoľvek nepochybým a výslovným spôsobom prejavil, že sporná listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Nakoľko sporná listina nebola spísaná v súlade s § 476b OZ, všeobecné súdy mali pri správnom výklade a aplikácii daného zákonného ustanovenia dospieť k záveru, že sa jedná o absolútne neplatný právny úkon.

10.5. Vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP namietal, že žalobca uplatnil v podanom odvolaní viaceré podstatné námietky, s ktorými sa odvolací súd zákonným spôsobom nevysporiadal - námietka neoverenia totožnosti poručiťa zo strany svedkov a námietka absencie výslovného prejavu, ktorým poručiť potvrdzuje, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Po oboznámení sa s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu žalobca má za to, že odvolanie nebolo vybavené zákonným spôsobom. V rozhodnutí absentuje uvedenie jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Odvolací súd síce poukazuje na publikované rozhodnutie pod R 33/2014, nijako sa však nevysporiadal s námietkou, že dané rozhodnutie rieši inú právnu otázku - technickú jednotu závetu skladajúceho sa z viacerých listín. Žiadnu odpoveď žalobca nedostal ani na právne závery vyplývajúce z rozhodnutí súdu, na ktoré poukazoval žalobca. Konkrétne výslovne poukazoval na rozhodnutia NS ČR sp. zn. 21Cdo/2704/2019, kde súd odkazuje aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR 21Cdo/2985/99 a rozsudok Najvyššieho súdu 21Cdo/2346/2011 a sp. zn. 21Cdo/1706/2018 (ktoré je relevantné pri námietke, že svedkyne si neoverovali totožnosť poručiťa, hoci tieto rozhodnutia potvrdzujú správnosť jeho uvádzaného výkladu a aplikácie § 476b OZ). Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil aj náhradu trov dovolacieho konania.

11. K dovolaniu sa písomne vyjadrila žalovaná 1. Navrhla dovolanie zamietnuť a priznať náhradu trov dovolacieho konania.

12. Ostatní žalovaní sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

13.1. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia expressis verbis vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie

je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

13.2. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13.3. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

13.4. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

14. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm.f) CSP dovolateľ namieta nedostatočné zdôvodnenie napadnutého rozhodnutia najmä jeho zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, resp. až arbitrárnosť rozhodnutia vo vzťahu k tomu, že pokiaľ žalobca v odvolacom konaní uplatnil viaceré podstatné námietky vo veci, s ktorými sa odvolací súd zákonným spôsobom nevysporiadal - námietka neoverenia totožnosti poručiťľa zo strany svedkov a námietka absencie výslovného prejavu, ktorým poručiťľ potvrdzuje, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Tak isto v odvolaní žalobca poukazoval na rozhodnutie NS SR publikované pod R 33/2014 pričom podľa jeho názoru toto rozhodnutie rieši celkom inú právnu otázku a to technickú jednotu závetu skladajúceho sa z viacerých listín, nie právnu problematiku, v ktorej sa pojednávalo o neplatnosti závetu v tejto veci, takisto nedostal odpoveď ani na to, prečo by neboli aplikovateľné rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky pod sp. zn. 21Cdo/2704/2017, 21Cdo/2985/99, 21Cdo/2346/2011, 21Cdo/1706/2018 resp. z nich uvádzané právne závery a to práve vo vzťahu k námietke neoverenia si totožnosti poručiťľa zo strany svedkýň a námietke absencie výslovného prejavu, ktorým poručiťľ potvrdzuje, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu..

14.1. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tomto konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4Cdo/140/2019 alebo sp. zn. 4Cdo/120/2019).

14.2. Podľa nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 330/2013 súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré odborne, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom žiadanej súdnej ochrany. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť riadne a právne správne odôvodniť svoje rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti prípadu.

14.3. Prípustnosť dovolania však dovolací súd musí skúmať skôr, než sa pustí do meritórneho (vecného) prejednávania dovolacích dôvodov. Už z toho vyplýva, že dovolací súd nemôže prípustnosť dovolania posudzovať podľa výsledku vecného prejednávania dovolania (jeho dôvodov). Rovnako nie je logické, aby dovolací súd uznesením odmietol dovolanie ako neprípustné z dôvodu, že podľa jeho názoru nejde o porušenie práva na spravodlivý proces, alebo preto, že nie je opodstatnený iný dovolací dôvod. Vo všetkých týchto prípadoch (fázach konania) nejde totiž už o prípustnosť, ale o dôvodnosť dovolania a obsah i forma rozhodnutia odvolacieho súdu sa musí riadiť ustanovením § 448 a § 449 CSP.

14.4. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných

procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

14.5. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

14.6. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvávajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14.7. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

14.8. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil

zistený skutkový stav.

14.9. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porovnaj závery vyplývajúce zo stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2). Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania.

15. Porušením práva na spravodlivý proces je aj stav, keď v hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov absentuje určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, eventuálne - alebo tým skôr - pokiaľ boli stranami sporu namietané, no napriek tomu odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočnostiach nezhodnotil bez toho, žeby dostatočným spôsobom odôvodnil ich bezvýznamnosť, či irelevantnosť (4Cdo/102/2017). Pokiaľ takto odvolací súd postupoval aj v prejednávanej veci, dopustil sa svojvôle zakázanej preň v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a založil tým nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia a v dôsledku toho aj jeho protiústavnosť.

15.1. Ak nie sú totiž zjavné dôvody toho - ktorého rozhodnutia, nastávajú obdobné následky ako tie, ktoré vedú k nezákonnosti ale hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale aj tiež so zásadami spravodlivého procesu.

15.2. Podľa § 220 ods. 1 až 4 CSP v písomnom vyhotovení rozsudku sa po slovách "V mene Slovenskej republiky" uvedie označenie súdu, mená a priezviská sudcov rozhodujúcich vo veci, presné označenie strán a ich zástupcov, iných subjektov, označenie prejednávaneho sporu, výrok, odôvodnenie, poučenie o lehote na podanie odvolania, o tom, na ktorý súd sa odvolanie podáva a o náležitostiach odvolania, poučenie o možnosti exekúcie a deň a miesto vyhlásenia.

(2) V odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

(3) Ak sa súd odkloní od ustálenej rozhodovacej praxe, odôvodnenie rozsudku obsahuje aj dôkladné odôvodnenie tohto odklonu.

(4) Jednotlivé odseky odôvodnenia rozsudku sa označujú arabskými číslicami.

15.3. Podľa § 387 ods. 1 až 3 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

(2) Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

(3) Odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

16. Z obsahu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu bolo zistené, že odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti alografného závetu spísaného poručiteľom U. A. dňa 02. 02. 2009 v advokátskej kancelárii JUDr. Jany Trstňanovej za prítomnosti dvoch svedkýň, ktoré uvedený závet vlastnoručne podpísali. Odvolací súd potvrdil výrok o zamietnutí žaloby s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 1 CSP. V celom rozsahu sa stotožnil s dôvodmi napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, v zmysle § 387 ods. 2 CSP konštatoval správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia, keď na zdôraznenie správnosti poukázal na svoje dôvody, ktoré zhrnul v bodoch 13. až 15. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že v predmetnej veci boli naplnené zákonné podmienky ust. § 476b Občianskeho zákonníka, čo sa týka tzv. alografného závetu.

16.1. Žalobca v odvolaní proti rozsudku prvej inštancie namietať aj, že sa súd nezaoberal, resp. neoveroval osobu poručiťľa zo strany svedkov, tiež poukazoval na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (21Cdo/2704/2017, 21Cdo/2346/2011, 21Cdo/2985/1999), ktoré podľa žalobcu sa viažu k podstatným náležitostiam ust. § 476b Občianskeho zákonníka, to znamená, že podľa názoru žalobcu z uvedených rozhodnutí síce nevyplýva nutnosť použiť na prejav poslednej vôle určité formuly, musí sa však jednať o prejavenie tejto vôle spôsobom výslovným a nie iba konkludentným a zároveň tento prejav nesmie vzbudzovať pochybnosti o tom či listina obsahuje poslednú vôľu poručiťľa. Tiež namietať aj aplikáciu rozhodnutia NS SR sp. zn. 4Cdo/93/2009 (R33/2014), ktoré rozhodnutie sa vzťahuje na technickú jednotu závetu, v prípade závetu skladajúceho sa z viacerých listín.

16.2. Podľa § 476b Občianskeho zákonníka závet, ktorý poručiťľ nenapísal vlastnou rukou, musí vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať.

16.3. Z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu je teda zrejmé, že tento sa nevenoval podľa názoru dovolacieho súdu podstatným odvolacím námietkam žalobcu uvedeným vyššie v bode 16.1.. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že na tieto odvolacie námietky žalobcu nebolo relevantným spôsobom odpovedané, teda odvolací súd ani neuviedol či tieto sú resp. nie sú relevantné, dôvodné k prejednávanej veci, keď nie sú, tak z akého dôvodu. Odvolací súd len prevzal právne posúdenie zo strany súdu prvej inštancie, bez bližšieho zdôvodnenia odvolacích námietok žalobcu. Žalobca predovšetkým nedostal odpoveď vo vzťahu k jeho odvolacej námietke vadného použitia R 33/2014 na prejednávany prípad (že toto rozhodnutie rieši inú právnu otázku, otázku technickej jednoty závetu skladajúceho sa z viacerých listín), taktiež žiadnym spôsobom nereagoval na označené rozhodnutia NS ČR, resp. z nich plynúce právne závery k prejednávanej veci vo vzťahu k odvolacej námietke žalobcu - neoverenia totožnosti poručiťľa zo strany svedkov a námietke absencie výslovného prejavu, ktorým poručiťľ potvrdzuje, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Dovolací súd tiež uvádza, že aj keď je zrejmé, že rozhodnutia NS ČR nie sú záväzné pre rozhodovanie našich všeobecných súdov, vzhľadom na podobnosť právnej úpravy, a hlavne to, že do prijatia nového Občianskeho zákonníka v ČR (zákona č. 89/2012 Zb.) účinného od 1.1. 2014 platil v ČR Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. a na bohatšiu judikatúru aj v tejto oblasti (otázka ne/platnosti alografného závetu), bude vhodné zaujať stanovisko aj k namietaným právnym záverom práve vo vzťahu k uvedeným rozhodnutiam. Vzhľadom na uvedené skutočnosti trpí napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nedostatkom dôvodov, odvolací súd sa v danom prípade vôbec nevysporiadal s uvedenými odvolacími námietkami. Podľa názoru dovolacieho súdu ide o podstatné a relevantné argumenty (majúce vplyv na výsledok sporu) súvisiace so sporom a zároveň sú takej povahy, že bez náležitého vysporiadania sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia možno dospieť k záveru, že postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu procesných práv dovolateľa v takej miere, že došlo k porušeniu práv dovolateľa na spravodlivý proces zaručeného článkom 46 ods. 1 Ústavy SR a článku 6 ods. 1 Dohovoru.

16.4. So zreteľom na vyššie uvedené dôvody dovolací súd konštatuje, že žalobca opodstatnene namietať porušenie svojich procesných práv v takej miere, že postupom súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nerešpektovaním pravidla riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu došlo v konaní k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá zakladá nielen prípustnosť dovolania ale zároveň aj jeho dôvodnosť.

16.5. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnému pochybeniu podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôžu považovať za správne.

16.6. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f) CSP, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť, dovolací súd sa v ďalšom už nezaoberal žalobcom namietanou prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP.

16.7. Najvyšší súd preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

16.8. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd, sú viazaní právnymi názormi dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

16.9. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania o trovách dovolacieho konania (§ 43 ods. 3 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.